

Cuprins

Partea întâi	9
Partea a doua	321
Partea a treia	437
Partea a patra	521
Partea a cincea	553
Note la <i>Ada</i> de Vivian Darkbloom	577

VLADIMIR NABOKOV

*Ada sau
ardoaarea*

O cronică de familie

Traducere din limba engleză
de Horia Florian Popescu

POLIROM
2014

„Ești într-o formă satanică, tată. În special cu acest *œillet* proaspăt de la rever. Presupun că n-ai prea fost prin *Man-hat-tan* în ultima vreme... și totuși de unde ai căpătat ultima lui silabă, *tan* (bronzul)?”

Calambur cam grosier, în spiritul veenez.

„Mi-am oferit *en effet* o excursie la Akapulko”, a răspuns Demon, care și-a amintit, inutil și fără nici o plăcere (cu acel impact special al detaliului stăruiitor care i-a afectat și pe copiii săi), de un pește cu dungi violete și negre într-un bol, o canapea dungată în mod identic, soarele subtropical dezvăluind vinele unei scrumiere din onix scăpate pe podeaua de piatră, un teanc de reviste *Povesa* (*Playboy*) vechi și pătate cu suc de portocale, bijuteriile aduse de el, fonograful care cânta cu vocea unei fetițe visătoare „*Petit nègre, au champ qui fleuronne*” și abdomenul admirabil al unei creole, o tânără foarte scumpă, foarte necredincioasă, dar cu totul adorabilă.

„A fost și cum-o-cheamă cu tine?”

„Ei, băiete, sincer să fiu, terminologia devine din ce în ce mai confuză pe an ce trece. Hai să vorbim despre lucruri mai obișnuite. Unde-s băuturile? Mi le-a promis un înger pe-acea trecător.”

(Înger trecător?)

Van a tras de cordonul verde al unui clopoțel, care a transmis un mesaj melodios spre cămară și a făcut ca micul acvariu demodat, cu ramă de bronz, cu ciclidul lui prizonier și însingurat, să bolborosească antifonic într-un colț al saloului de muzică (probabil o reacție de autoaerisire, una sinistră, pe care o înțelegea doar Kim Beauharnais, băiatul de la bucătărie). „S-o cheme oare cu clopoțelul după cină?” se întreba Demon. Pe la ce oră să fie acolo? Nu-i de prea mare folos, face rău la inimă.

„Nu știu dacă știi”, a spus Van, cocoțându-se din nou pe brațul gros al fotoliului tatălui său. „Unchiul Dan va ajunge aici, cu avocatul și Lucette, de-abia după cină.”

„Capital!” a răspuns Demon.

„Marina și Ada trebuie să coboare în câteva clipe – ce sera un *dîner à quatre*.”

„Capital”, repetă Demon. „Arăți splendid, dragul meu, dragul meu tovarăș, și nu trebuie să folosesc complimente exagerate, cum fac unii față de un om care îmbătrânește și are părul cănit. Haina ta de seară e foarte frumoasă – sau, mai degrabă, e foarte plăcut să-ți recunoști mâna bătrânului croitor în hainele fiului tău, ca și cum l-ai prinde repetând un manierism ancestral... de pildă, gestul ăsta” (își mișcă de trei ori arătătorul mâinii stângi în dreptul tâmplei), „pe care mama mea îl făcea într-un refuz pașnic, degajat. Gena asta ți-a lipsit, dar am văzut-o în oglinda frizerului meu, când am refuzat să-mi pună Crémilin pe locul unde-s чел. Și știi cine o mai avea? Mătușa mea Kitty, care s-a măritat cu bancherul Bolenski după ce a divorțat de craiul ăla bătrân, Liovka Tolstoi, scriitorul.”

Demon îl prefera pe Walter Scott lui Dickens și n-avea o părere prea bună despre romancierii ruși. Ca de obicei, Van a considerat că se cuvine să facă un comentariu corectiv:

„Un scriitor de-un simț artistic formidabil, tăticule.”

„Tu ești un băiat formidabil de fermecător”, a spus Demon, vărsând o altă lacrimă de apă dulce. A lipit de obrazul său mâna puternică și bine proporționată a lui Van. Van a sărutat pumnul păros al tatălui său, care acum ținea un pahar cu tărie, ce nu se vedea încă. În ciuda impactului viril al naturii lor irlandeze, toți Veenii care aveau sânge rusesc arătau multă delicatete și sensibilitate în revărsările rituale de afecțiune, deși rămăneau oarecum incapabili să o exprime verbal.

„Ei”, exclamă Demon, „ce s-a întâmplat? Ai mână de dulgher. Să-ți văd mâna cealaltă. Vai, vai, vai!” (bombănind :) „Muntele lui Venus desfigurat, linia vieții zgâriată, însă monstruos de lungă...” (trecând brusc la o psalmodiere țigănească :) „O să trăiești s-ajungi pe Terra și să te-ntorci mai înțelept și mai vesel, omule!” (revenind la vocea lui obișnuită :) „Sunt chiromant și ceea ce mă derutează e condiția bizară a surorii vieții tale. Și asprimea”.

„Mascodagama”, a șoptit Van, înălțându-și sprâncenele.

„Da, da, firește. Vai, ce obtuz (prost) am fost! Acum spune-mi: îți place Palatul Ardis?”

„Îl ador“, spuse Van. „Pentru mine e *le chateau que baignait la Dore*. Mi-aș petrece bucuros aici toată viața mea cicatrizată și ciudată. Dar e o fantezie fără speranță.“

„Fără speranță? Oare? Știu că Dan vrea să i-l lase Lucilei, însă Dan e lacom și afacerile mele mi-ar permite să satisfac marea lăcomie. Când eram de vârsta ta, credeam că – în limbă – cuvântul cel mai dulce rimează cu -biliar-, iar acum știu că aveam dreptate. Dacă tu, fiule, dorești cu tot dinadinsul să ai proprietatea asta, aș putea încerca să o cumpăr. Pot face anumite presiuni asupra Marinei mele. Ea oftează așa cum oftează un taburet când te așezi pe el, ca să spunem așa. Ce naiba, servitorii de aici nu sunt Mercuri! Mai trage o dată de cordonul ăla. Da, poate l-aș convinge pe Dan să vândă.“

„Ești negru-n cerul gurii, tâticule“, spuse încântat Van, folosind o expresie argotică pe care o învățase de la doica lui tânără și sensibilă, Ruby, născută în regiunea Mississippi, unde cei mai mulți magistrați, binefăcători publici, înalți prelați de diferite așa-numite „confesiuni“ și alți bărbați generoși și onorabili aveau pielea neagră sau închisă la culoare a strămoșilor lor vest-africani – primii navigatori care ajunseseră în Golful Mexic.

„Mă-ntreb și eu“, cugetă Demon. „N-ar costa mai mult de două-trei milioane. Din astea scădem ce îmi datorează vărul Dan, scădem și pășunile complet compromise din Ladore, de care trebuie să ne descotorosim treptat dacă proprietarii de pământ din partea locului nu aruncă-n aer noua distilerie de kerosen, *stid i sram* (rușinea) ținutului nostru. Nu țin în *mod deosebit* la Ardis, dar n-am nimic împotriva lui, deși îi detest împrejurimile. Orașul Ladore e foarte rău famat, iar jocurile de noroc nu mai sunt ca altădată. Ai tot soiul de vecini foarte ciudați. Bietul lord Erminin e nebun de-a binelea. Deunăzi, la curse, discutam cu o femeie sedusă de mine cu ani în urmă, mult înainte ca Moses de Vere să-i pună coarne soțului ei în absența mea și să-l împuște mortal în prezența mea, epigramă pe care ai mai auzit-o, fără îndoială, chiar de pe buzele astea...“

(Urmează, fără doar și poate, „repetitivitatea paternă“.)

„...dar un fiu bun trebuie să suporte puțină repetitivitate paternă... Și ea îmi spune că băiatul ei și Ada se văd adesea *et cetera*. E-adevărat?”

„Nu chiar”, zise Van. „Se-ntâlnesc din când în când la sindrofiele obișnuite. Amândoi iubesc caii și cursele, dar cam atât. Nu există nici un *et cetera*. Nu se pune problema.”

„Bun! Aha, aud cum se-apropie pașii grei și rău prevestitori. Prascovie de Prey are cea mai mare meteahnă a unui snob: exagerarea. *Bonsoir*, Bouteillan. Ești rumen ca vinul din țara ta de baștină; dar noi nu întinerim, cum spun americanășii noștri, și acest mesager drăguț al meu a fost probabil atras într-o cursă de un oarecare admirator mai norocos și mai tânăr.”

„*Proșu, papocika* (te rog, tâticule)”, murmură Van, care se temea întotdeauna că spiritele tatălui său ar putea să jignească un servitor, măcar că el însuși păcătuia prin aceea că uneori era prea sec.

Dar – ca să folosim un model narațional arhicunoscut – bătrânul francez îl cunoștea prea bine pe fostul lui stăpân și umorul său manierat nu îl supăra. Mâna îl furnica încă în mod plăcut de la palma pe care i-o aplicase lui Blanche pe fundul tânăr și tare fiindcă fata pricepuse aiurea cererea simplă a domnului Veen și spărsese o vază de flori. După ce a așezat tava pe o masă joasă, s-a retras câțiva pași, degetele i-au rămas curbate în poziția de cărat tava și de-abia atunci a răspuns salutului lui Demon cu o plecăciune afectuoasă. A fost sănătatea lui Monsieur întotdeauna bună? Într-adevăr, a fost.

„Aș vrea pentru cină”, a spus Demon, „o sticlă din vinul ăla al tău, Chateau Latour d'Estoc”, iar majordomul a îndepărtat *en passant* o batistă mică și mototolită de pe capacul pianului și a părăsit încăperea după ce a făcut o altă plecăciune. „Cum te înțelegi cu Ada? Ea are acum... aproape șaisprezece ani? Are simț muzical și e romantică?”

„Suntem prieteni foarte buni”, a spus Van (iși pregătise cu grijă răspunsul la întrebarea care se așteptase să-i fie pusă, într-o formă sau alta). „Avem de fapt mai multe lucruri în comun decât, de pildă, îndrăgostiții obișnuiți sau verișorii sau frații vitregi. Adică suntem într-adevăr nedespărțiți.

Citim foarte mult. Ea e o autodidactă absolut impresionantă, datorită bibliotecii bunicului ei. Știe numele tuturor florilor și cintezoilor din împrejurimi. Într-un cuvânt, e o fată foarte nostimă.”

„Van...” a început Demon, dar s-a oprit, așa cum începuse și se oprise de câteva ori în decursul ultimilor ani. Într-o zi va trebui să-i spună; acum însă nu era momentul potrivit. Și-a fixat monoclul în orbită și a cercetat sticlele. „Apropo, fiule, ai vreo preferință pentru vreunul dintre aperitivele astea? Tatăl meu îmi permitea să iau Lilletovka și acel Illinois Brat – idei prăfuite, *antranou svadi*, cum ar spune Marina. Cred că unchiul tău are o ascunzătoare în spatele imitațiilor de cărți din biroul său și ține acolo un whisky mai fin decât acest *usque ad Russkum*. Și-acum să bem un coniac, cum am plănuit, asta dacă nu cumva ești *filius aquae*.”

(N-a vrut să facă un calambur, dar l-a luat valul și a gafat.)

„Oh, eu prefer vinul roșu. Am să mă concentrez (*naliagu*) pe Latour ceva mai târziu. Nu, categoric, nu sunt absolutist și, de altminteri, apa de la robinetul din Ardis nu e recomandabilă!”

„Trebuie să o avertizez pe Marina”, a spus Demon după o clătire a gingiilor și o înghițitură lentă, „că, după ce a suferit acea ușoară congestie cerebrală, soțul ei ar trebui să înceteze să tragă la mâsea gin și să rămână la vinurile franțuzești și califranțuzești. L-am întâlnit recent în oraș, în apropiere de Mad Avenue, l-am văzut cum se îndreaptă spre mine destul de normal, dar apoi, când m-a zărit, cam la un cvartal distanță, mecanismul de ceasornic a început să încetinească și el s-a oprit – oh, neajutorat! – înainte de a ajunge la mine. Nu e deloc normal. Okay. Fie ca iubitele noastre să nu se întâlnească niciodată, cum spuneam noi acolo, la Chose. Doar yukonienii cred că brandy-ul face rău la ficat, fiindcă ei n-au altceva decât votcă. Bun, sunt bucuros că te înțelegi atât de bine cu Ada. E minunat. Cu câteva clipe mai înainte, în galeria aceea, am întâlnit o subretă foarte frumoasă. Nu și-a ridicat nici măcar o dată genele și mi-a răspuns în franceză când eu... te rog, dragul meu,

mută puțin paravanul ăla, atât, așa-i bine, împunsătura apusului de soare, mai ales de sub un munte de nori cumulus, nu e pentru sârmanii mei ochi. Sau sârmanele mele ventricule. Îți place genul, Van... căpșor plecat, grumaz gol, pantofi cu toc înalt, pași mărunți, unduirea, îți place genul, hai, recunoaște !”

„Păi, domnule...”

(Să-i spun că sunt cel mai tânăr Venusian ? E și el membru ? Să-i arăt semnul ? Mai bine nu. Să inventez.)

„...păi, eu mă odihnesc după aventura amoroasă toridă din Londra, cu partenera de tango cu care m-ai văzut dansând când ai zburat să ajungi la ultima reprezentație – ții minte ?”

„Într-adevăr, îmi amintesc. Curios că tu îi spui în felul ăsta.”

„Cred, sir, că ai băut destul brandy.”

„Desigur, desigur”, spuse Demon, luptându-se cu o problemă subtilă, pe care doar ineptia unei presupunerii înrudite o storsese din mintea Marinei, admitând că asta putuse intra acolo printr-o ușă dosnică, fiindcă ineptia e întotdeauna sinonimă cu mulțimea și nimic nu-i mai plin decât o minte goală.

„Firește”, continuă Demon, „sunt atât de multe lucruri de spus despre o vară odihnitoare petrecută la țară...”

„Viață în aer liber și toate celelalte”, răspunse Van.

„E de necrezut ca un tinerel să controleze rația de tărie a tatălui său”, remarcă Demon, turnându-și al patrulea pahărel. „Pe de altă parte”, continuă el, mângâind cupa cu buza aurită și picior subțire, „viața în aer liber poate fi deprimantă fără o aventură romantică și prin vecinătate nu mișună multe fete decente, sunt de acord. Era fata aceea încântătoare din familia Erminin, *une petite juive très aristocratique*, dar înțeleg că s-a logodit. Apropo, soția lui de Prey îmi spunea că fiul ei s-a înrolat și va lua parte curând la treaba aia deplorabilă de peste hotare, pe care țara noastră ar fi trebuit să o ignore. Mă-ntreb dacă nu lasă acasă niște rivali”.

„Nu, Doamne Sfinte !” a replicat Van cu sinceritate. „Ada e o tânără domnișoară serioasă. Nu are cavaleri – în afară